

**YANGI O‘ZBEKISTONNING MA’NAVIY YUKSALISH
JARAYONLARI VA UNI RIVOJLANTIRUVCHI OMILLARNI
O‘RGANISH ZARURATI**

Abdullayev Sherdil Raxmatullozoda

O'R MG Ixtisoslashtirilgan o'quv markazi katta o'qituvchisi

kookkooc15@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada Yangi O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan ma’naviy yuksalish jarayonlarining mazmun-mohiyati, uning jamiyat taraqqiyotidagi o‘rni hamda ushbu jarayonni rivojlantiruvchi asosiy omillar tahlil qilinadi. Tadqiqotda ma’naviy yangilanishning ijtimoiy, siyosiy, madaniy va ta’limiy asoslari yoritilib, yoshlar tarbiyasi, milliy qadriyatlarni asrash, ma’rifatni rivojlantirish va fuqarolik jamiyatini mustahkamlashdagi ahamiyati ochib beriladi. Shuningdek, ma’naviy taraqqiyotning zamonaviy bosqichida davlat siyosati, ta’lim tizimi, oila instituti va ommaviy axborot vositalarining o‘rni ilmiy jihatdan baholanadi. Tadqiqot natijalari Yangi O‘zbekiston sharoitida ma’naviy yuksalishni ta’minlashga xizmat qiluvchi ustuvor yo‘nalishlarni aniqlash imkonini beradi.

Kalit so‘zlar: Yangi O‘zbekiston, ma’naviy yuksalish, ma’naviy taraqqiyot, milliy qadriyatlar.

Kirish

XXI asrda dunyo miqyosida kechayotgan globallashuv jarayonlari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi hamda ijtimoiy munosabatlarning murakkablashuvi jamiyat ma’naviy hayotiga yangi talablarni qo‘ymoqda. Bunday sharoitda milliy qadriyatlarni asrash, ma’naviy merosni rivojlantirish va inson kamolotini ta’minlash har qanday davlat taraqqiyotining muhim omillaridan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. Ayniqsa, Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasida ma’naviyat va ma’rifat masalalariga ustuvor ahamiyat berilayotgani mamlakatda ma’naviy yuksalishni ta’minlashga qaratilgan islohotlarning izchil amalga oshirilayotganidan dalolat beradi.

Bugungi kunda Yangi O‘zbekiston konsepsiyasi inson qadri, erkin va farovon hayot, fuqarolik jamiyatini rivojlantirish hamda milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg‘unligini ta’minlash g‘oyalari asoslanadi. Ushbu jarayonda ma’naviy yuksalish jamiyat taraqqiyotining ajralmas tarkibiy qismi sifatida qaralmoqda. Zero, iqtisodiy va siyosiy islohotlarning samaradorligi ko‘p jihatdan aholining ma’naviy saviyasi, fuqarolik mas’uliyati, vatanparvarlik tuyg‘usi va ma’rifiy dunyoqarashiga bog‘liqdir.

Yangi O‘zbekistonda ma’naviy yuksalishni ta’minlash maqsadida ta’lim

tizimini takomillashtirish, yoshlar siyosatini rivojlantirish, madaniyat va san'atni qo'llab-quvvatlash, kitobxonlik madaniyatini keng targ'ib etish, tarixiy merosni asrash hamda milliy o'zlikni anglashga qaratilgan keng ko'lamli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Shu bilan birga, jamiyatda ma'naviy immunitetni mustahkamlash, turli mafkuraviy tahdidlarga qarshi kurashish va yosh avlodni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash dolzarb vazifalardan biri bo'lib qolmoqda. Ma'naviy yuksalish jarayonlarini chuqur o'rganish nafaqat nazariy, balki amaliy ahamiyatga ham ega. Chunki ma'naviy taraqqiyotning asosiy omillarini aniqlash va ularning jamiyat hayotiga ta'sirini baholash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlarini belgilash, ta'lim va tarbiya tizimini takomillashtirish hamda fuqarolarning ijtimoiy faolligini oshirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, yoshlar ongida milliy g'urur, vatanparvarlik va fuqarolik mas'uliyatini shakllantirish masalalari ma'naviy yuksalishning muhim mezonlari hisoblanadi.

Mazkur maqolaning maqsadi Yangi O'zbekistonda kechayotgan ma'naviy yuksalish jarayonlarining mohiyatini ochib berish, uni rivojlantiruvchi asosiy omillarni ilmiy jihatdan tahlil qilish hamda ma'naviy taraqqiyotni yanada jadallashtirishga xizmat qiluvchi taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Shu maqsadda ma'naviy yuksalishning nazariy asoslari, davlat siyosatidagi o'rni, ta'lim, oila, madaniyat va fuqarolik jamiyati institutlarining mazkur jarayondagi roli tadqiq etiladi.

Tadqiqot natijalari Yangi O'zbekiston sharoitida ma'naviy taraqqiyotning ustuvor yo'nalishlarini aniqlash, jamiyat ma'naviy salohiyatini oshirish hamda barkamol avlodni tarbiyalash bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda muhim manba bo'lib xizmat qiladi.

Asosiy Qism

Ma'naviy yuksalish jamiyatning axloqiy, madaniy, ma'rifiy va intellektual salohiyatini oshirishga qaratilgan uzluksiz jarayon hisoblanadi. U insonning o'zligini anglashi, milliy qadriyatlarni qadrlashi, tarixiy xotiraga hurmat bilan munosabatda bo'lishi hamda zamonaviy taraqqiyot talablariga mos ravishda fikrlashi bilan chambarchas bog'liqdir. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida inson qadri va manfaatlarini ta'minlash ustuvor vazifa sifatida belgilangan bo'lib, bu holat ma'naviy yuksalish masalalariga alohida e'tibor qaratishni talab etmoqda. Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlarning asosiy maqsadi nafaqat iqtisodiy o'sishni ta'minlash, balki ma'naviy jihatdan yetuk, mustaqil fikrlaydigan, Vatan ravnaqi uchun mas'uliyatni his qiladigan avlodni tarbiyalashdan iboratdir. Shu sababli ta'lim tizimida, madaniyat va san'at sohalarida, yoshlar siyosatida hamda ommaviy axborot vositalari faoliyatida ma'naviy-ma'rifiy ishlarning samaradorligini oshirishga qaratilgan keng ko'lamli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

Ma'naviy yuksalishning muhim jihatlaridan biri milliy va umuminsoniy qadriyatlarning uyg'unligini ta'minlashdir. Milliy qadriyatlar xalqning tarixiy tajribasi, urf-odatlar, an'analari va ma'naviy merosiga tayansa, umuminsoniy qadriyatlar inson huquqlari, adolat, bag'rikenglik va tinchlik kabi tushunchalarni qamrab oladi. Ushbu qadriyatlarning uyg'unligi jamiyatning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Ma'naviy yuksalishni rivojlantiruvchi asosiy omillar

Yangi O'zbekistonda ma'naviy taraqqiyotning samaradorligi bir qator omillarga bog'liq. Avvalo, ta'lim tizimi ma'naviy yuksalishning eng muhim omillaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy ta'lim yosh avlodga bilim berish bilan bir qatorda, ularda vatanparvarlik, fuqarolik mas'uliyati, milliy g'urur va ma'naviy immunitetni shakllantirish vazifasini ham bajaradi.

Ikkinchi muhim omil – oila institutidir. Oila insonning dastlabki ijtimoiylashuv muhiti bo'lib, unda shaxsning ma'naviy dunyoqarashi, axloqiy fazilatlari va hayotiy qadriyatlari shakllanadi. Farzand tarbiyasida ota-onalarning mas'uliyati, oiladagi sog'lom muhit va o'zaro hurmat ma'naviy barkamollikning muhim shartlaridan hisoblanadi.

Uchinchi omil sifatida madaniyat va san'atni ko'rsatish mumkin. Teatr, muzey, kutubxona, kino va boshqa madaniy muassasalar aholining estetik didini shakllantirish, milliy merosga hurmat ruhini mustahkamlash hamda ma'naviy dunyoqarashni boyitishda muhim o'rin tutadi.

To'rtinchi omil – yoshlar siyosati va ma'naviy-ma'rifiy targ'ibot tizimidir. Bugungi kunda yoshlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish, kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish, ularni ilm-fan, sport va san'atga jalb etish orqali ma'naviy salohiyatni yuksaltirishga katta e'tibor qaratilmoqda.

Globalashuv sharoitida ma'naviy yuksalish istiqbollari

Globalashuv jarayoni bir tomondan xalqlar o'rtasidagi madaniy aloqalarni kengaytirayotgan bo'lsa, ikkinchi tomondan ayrim ma'naviy tahdidlarni ham yuzaga keltirmoqda. Internet va ijtimoiy tarmoqlarning keng tarqalishi natijasida turli mafkuraviy ta'sirlar yoshlar ongiga tez kirib bormoqda. Shu sababli ma'naviy xavfsizlikni ta'minlash, yoshlarni yot g'oyalardan himoya qilish va ularda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Yangi O'zbekiston sharoitida ma'naviy yuksalishning istiqbollari avvalo inson kapitalini rivojlantirish, ta'lim sifatini oshirish, ilm-fan va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash bilan bog'liqdir. Shuningdek, milliy qadriyatlarni asrab-avaylash, tarixiy merosni chuqur o'rganish va ma'naviy-ma'rifiy ishlarni zamonaviy texnologiyalar asosida tashkil etish ma'naviy taraqqiyotning muhim yo'nalishlari hisoblanadi.

Jamiyat taraqqiyotining bugungi bosqichida ma'naviy yuksalish iqtisodiy rivojlanish, siyosiy barqarorlik va ijtimoiy farovonlikning muhim omili sifatida

namoyon bo'lmoqda. Shu bois Yangi O'zbekistonning kelajak taraqqiyoti bevosita ma'naviy barkamol, intellektual salohiyatli va vatanparvar fuqarolarni tarbiyalash bilan bog'liqdir.

Xulosa

Yangi O'zbekiston taraqqiyotining hozirgi bosqichida ma'naviy yuksalish masalasi davlat va jamiyat rivojlanishining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Tadqiqot davomida ma'naviy taraqqiyot nafaqat shaxs kamoloti, balki mamlakatning barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi, fuqarolik jamiyatining shakllanishi va milliy manfaatlarining ta'minlanishida muhim omil ekanligi aniqlandi.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, Yangi O'zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar inson qadrini ulug'lash, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg'un rivojlantirish, yoshlarning ma'naviy-intellektual salohiyatini oshirish hamda jamiyatda sog'lom ma'naviy muhitni qaror toptirishga xizmat qilmoqda. Ayniqsa, ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, madaniyat va san'atni qo'llab-quvvatlash, kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish hamda oilaning tarbiyaviy imkoniyatlarini kuchaytirish ma'naviy yuksalishning muhim omillari sifatida namoyon bo'lmoqda. Shuningdek, globallashtirish jarayonlarining kuchayishi sharoitida milliy ma'naviyatni asrash, yoshlarni turli mafkuraviy tahdidlardan himoya qilish va ularda mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish dolzarb vazifalardan biri ekanligi asoslandi. Bu esa ma'naviy-ma'rifiy ishlarni zamonaviy yondashuvlar asosida tashkil etish, axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish va fuqarolik mas'uliyatini yanada kuchaytirishni talab etadi.

Xulosa qilib aytganda, Yangi O'zbekistonning ma'naviy yuksalish jarayonlari jamiyat taraqqiyotining muhim sharti bo'lib, uning muvaffaqiyati davlat siyosati, ta'lim tizimi, oila, mahalla, madaniyat va jamoatchilik institutlarining o'zaro hamkorligiga bog'liqdir. Mazkur yo'nalishda olib borilayotgan izchil islohotlar mamlakatning ma'naviy salohiyatini yanada yuksaltirish, barkamol avlodni tarbiyalash va Uchinchi Renessans poydevorini mustahkamlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mirziyoyev Shavkat Miromonovich. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021. – 464 b.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi Qarori. – Toshkent, 2019.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi to'g'risidagi Farmoni. – Toshkent, 2022.

4. Karimov Islom Abdugʻaniyevich. Yuksak maʼnaviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Maʼnaviyat, 2008. – 176 b.
5. Respublika Maʼnaviyat va maʼrifat markazi. Maʼnaviy-maʼrifiy ishlar samaradorligini oshirishning dolzarb masalalari. – Toshkent, 2023. – 128 b.
6. Oʻzbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi. Yangi Oʻzbekistonda maʼnaviy taraqqiyot va ijtimoiy rivojlanish masalalari. – Toshkent: Fan, 2022. – 214 b.